

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Dergisi
The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam
Review of The Faculty of Theology
ISSN-1304-4524 e-ISSN-2651-2637

Ontolojik Sınıflandırma Sorunu: E. J. Lowe ve Nesne Kategorisi

The Problem of Ontological Classification: E. J. Lowe and The Category of Object

Yazar / Author

Hatice KIRMACI

Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim Dalı

Kahramanmaraş / TÜRKİYE

haticekirmaci1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2742-1855>

Makale Türü/ Article Types: Araştırma Makalesi /Research Article

Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt: 14/02/2024

Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance: 15/05/2024

Makale Yayın Tarihi: 30/06/2024

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Haziran / June

Yıl/Year: 22 Sayı/Issue: 43 Sayfa /Page: 105-120

Atıf/Citation: Kirmacı, Hatice. "Ontolojik Sınıflandırma Sorunu: E. J. Lowe ve Nesne Kategorisi". *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43 (Haziran 2024), 105-120.

<https://doi.org/10.35209/ksuifd.1437141>

• Bu makale iThenticate programında taranmış ve intihal içermediği tespit edilmiştir.

ONTOLOJİK SINIFLANDIRMA SORUNU: E. J. LOWE VE NESNE KATEGORİSİ

Öz

Nesne araştırmalarında uzun vadede doğru sonuçlar elde etmek için nesnenin farklı yönlerine göre sınıflandırılması, bu sınıflandırmanın objektif olması ve nesnenin dinamiklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Nesnelerin özelliklerini önermelerde yüklem şeklinde kullanarak zihinsel kaynaklı öncüller oluşturmaktansa, ontolojik bir çerçeve nesnel ve gerçekçi sonuçlar ve ölçüler elde etmek için elverişli görünmektedir. Bu çalışmada ontolojik çerçevedeki bir sınıflandırma sorununa mercek tutmaktayız. Araştırmamızda "Gerçeği amaçlayan bilimin gerçekçi temsillere ve sınıflandırmalara ulaşmasını sağlayacak ontolojik bir çerçeve mümkün müdür?" sorusuna çözüm aramayı amaçlamaktayız. Lowe'un ontolojik kategorilerinden *tikel nesne* kategorisi, nesnenin sınıflandırılma sorununun çözümlenmesi bakımından uygun görünmektedir. Bu amaçla, Lowe'un tikel nesne kategorisine ilişkin yöneltilen eleştirilere karşı cevaplarını ve söz konusu tikel nesne kategorisinin alt kategorilerinde sınıflanan nesnelerin sınıf değiştirmediklerine dair Lowe'un savunmalarını incelemekteyiz. Araştırmamız, Lowe'un tikel nesne kategorisini oluşturan *nesne*, *yarı-birey*, *yarı-nesne* alt kategorilerinin, kategori ve sınıf değiştirmeyen var olanlar için yeterli bir ontolojik çerçeve sağladığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Mantık, ontolojik analiz, analitik metafizik, sınıflandırma, kategori, E. J. Lowe, nesne.

The Problem of Ontological Classification: E. J. Lowe and The Category of Object

Abstract

Accurate long-term results in object research require that the object be classified according to its various aspects, that this classification be objective, and that the object's various dynamics be taken into account. Rather than using the properties of objects as predicates in propositions, an ontological framework seems to be favourable for obtaining objective and realistic conclusions and measures. In this study, we focus on a classification problem within the ontological framework. In our research, we aim to find a solution to the problem "Is it possible to have an ontological framework that allows science, which aims for truth, to arrive at realistic representations and classifications? The object category, one of the ontological categories proposed by Lowe, seems appropriate for creating an adequate ontological framework to solve the problem of object classification. To this end, we examine Lowe's responses to criticisms of his particular object category, and Lowe's defenses of the unchanging nature of objects classified in the subcategories of the particular object category in question. Our research shows that the *object*, *quasi-individual*, *quasi-object* subcategories of Lowe's particular object category provide an adequate ontological framework for category- and class-invariant entities.

Keywords: logic, ontological analysis, analytic metaphysics, classification, category, E. J. Lowe, object.

1. Sınıflandırma Sorunu

Araştırma faaliyeti olarak nitelenebilen bilimin çeşitli türlerinde, bir nesne hakkında doğru yargılar üretilmeye çalışılmaktadır. Nitekim matematik bilimi, matematiksel nesnelere üzerine; fizik, doğadaki şeyler üzerine; mantık, akıl yürütmenin kendisiyle ilgili; biyoloji, canlı varlıklar üzerine ve daha nice sayısal ve sosyal bilimlerde, bir *nesne* üzerine araştırma faaliyeti (investigation) gerçekleştirilmektedir.¹ Anlaşıldığı üzere, bilim için -doğası tartışmaksızın- nesnenin var olması gereklidir. Zira nesne var olmasa veya varsayılmasa, oluşturulan yüklemelerin konusuz kalma durumu vuku bulurdu. Dolayısıyla bir şey üzerine en azından konuşmak için varsayımsal da olsa bir var olan gerekmektedir. Bilimsel bilginin üretimi için, söz gelimi ampirik fizik araştırmalarında, nesne üzerinden gözlem ve ölçümler gerçekleştirilmekte, öncüller formüle edilerek çıkarımlar elde edilmekte ve nesne üzerinde yapılan deneylerden hareketle bir tümevarım yapılabilmektedir.

¹ Yalçın Koç, "Mekan ve Nesne", *Felsefe Arkivi* 29 (1994), 13.

Bilimin önünde bulunan en önemli zorluk, kendisini nesnesiyle birlikte inşa etme sürecidir.² Bir başka ifadeyle, bilimin temelinde kendi nesnesi olduğu söylenebilir. Çünkü bilim kendisini doğru yüklemelerden ve doğru öncüllerden oluşan çıkarımlarla, bilimsel bilgi ile inşa etmektedir. Söz gelimi kuantum fiziğinde, çıkarım yapmayı sağlayan veriler, ölçme aletleriyle ilintilidir. Söz konusu aletler ise, ölçtükleri nesnelere de etkilemektedir. Değişen nesneyi ölçen aletten elde edilen veriler de değişmektedir. Böylece değişen nesnelere itibaren elde edilen veriler, kuantum fiziğinin önemli çıkarımlarını da etkilemektedir.

Bununla birlikte her bilimsel bulgunun doğru bilgi olarak kalmaya devam edeceği söylenemez. Söz gelimi jeosantrik sistem, bilimin bir ürünüdür, ancak daha sonra Güneş Merkezli (heliocentric) sistemin daha doğru olduğu ortaya çıkmıştır.³ Kısacası bilimin başlıca hedefi, yanlış sonuçlara yer vermemek, yanlışlanma ihtimalini minimum düzeye indiren bulgularla kendisini inşa etmektir. Bir nesnenin üzerine yapılan araştırma faaliyetinde, teorik çıkarımlar da olsa, ampirik veriler de olsa, nihayetinde, elde edilen sonuçlar bir yargı ya da önerme formunda olmaktadır. Söz konusu sonuçlar, bilimin ilerlemesiyle yeni çıkarımların öncülleri olabilir. Dolayısıyla, bilim faaliyetinde devam eden söz konusu ilerleme, hep doğru önermelerden oluşmalıdır. Bilim için doğru öncüllerin amaçlanması ve elde edilen bulguların, çelişik olmayan bir *bilim diliyle* inşa edilmesi elzem ve gereklidir.⁴

Doğru önermelerin elde edilmesi için gerçekliğin, var olanlar sınıfının, eksiksiz bir şekilde analizini sağlayacak doğru kategorilerin bulunması gerekmektedir. Kategoriler var olan nesnelere varoluşunu temellendiren öğelerdir.⁵ Sınıflandırma (classification) ise bir kategorizasyondur -kategorilerin keşfiyle nesnelere kategorilere göre sınıflandırılmalarıdır. Lalande'a göre sınıflandırma, bir nesne kümesinin belirli sayıda uyumlu ve alt kısmi kümelerle bölünmesidir.⁶ Bu çerçevede kategoriler, nesnelere sınıflandırılması için gereklidir. Sınıflandırma, *var olanların* arasındaki çeşitli *nesnelere*, kendi özdeşliklerinin (kimliklerinin) ayrı ve belirlenmiş olmasıyla belirli yönlerine göre sınıflara ayrılmasıyla ilgilidir. Bilimsel bilgiyi verimli bir şekilde genelleştirebilmek için, güvenilir sınıflandırmalar üretmek önemlidir. Sınıflandırmalar, taksonomiler şeklinde kavramsal sistemin içine yerleştirilip, yerleştirilemeyeceği, bir öğrenme sürecinin sonucu olup olmadığı ve çıkarımsal bir sürecin sonucu olup olmadığı konuları araştırılmaya devam etmektedir.⁷

Sınıflandırmalar, özneye (zihne) göre yapılabileceği gibi gerçeklik alanındaki var olanın içkin yönlerine göre de yapılabilmektedir. Özneye göre bir şeylerin sınıflanması öznel değerdedir. Söz gelimi, sırasıyla A ve B adlarını taşıyan iki farklı bölgede bulunan iki kişi, buldukları aynı bölgeleri sıcak iklim sınıfında veya soğuk iklim sınıfında birbirlerinden farklı şekilde değer-

² Hatice Kırmacı, "Bilim ve Nesnesi", *I. Ulusal Genç Akademisyenler Sempozyumu Prof. Dr. Fuat Sezgin ve İslami İlimler*, ed. Feyza Betül Köse (Kahramanmaraş: Uygulama ve Araştırma Merkezi SAMER Yayınları, 2019), 350-351.

³ S. Auroux, "Science", *Encyclopédie philosophique universelle: Les notions philosophiques dictionnaire. Vol. 2. Philosophie occidentale: M-Z* (Paris: Presses Universitaires de France, 2002), 2313.

⁴ Hatice Kırmacı, "Çelişik Olmayan Önermelerden Oluşan Bir Bilim Dili Arayışı: Gösterim Teorisinden Sonra Russell'in Tanımlı Betimlemeler Teorisi ve Denotasyon Anlayışı", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2023a), 3.

⁵ Zihinsel ve mantıksal açıdan kategoriler, töz olarak, nesnelere kendisini kendi özdeşliği ile özneliğini ifade eden, yüklem olarak ise, nesnelere belirli bir yüklem kategorisinin altında ifade edilmesini sağlayan kavramlar veya mantıksal/zihinsel öğelerdir. Kategoriler konusunda daha geniş bilgi için bkz: Hatice Kırmacı, *Kategoriler Sorunu-Immanuel Kant ve Charles Sanders Peirce*

Felsefeleri Ekseninde (Ankara: Eskiye Yayınları, 2022a), 17-18.

⁶ André Lalande, *Vocabulaire Technique et Critique de la Philosophie* (Paris: Presses Universitaires de France, 1988), 144.

⁷ Koen Lamberts - David Shanks (ed.), *Knowledge Concepts and Categories* (UK: Psychology Press, 1997), 126.

lendirebilirler. Birinci şahıs, A bölgesinin soğuk bir bölge olduğunu, buna karşın ikinci şahıs, A bölgesinin söz edildiği kadar soğuk olmadığı, ılık bir iklimi olduğu şeklinde bir değerlendirmede bulunabilir. Örnekten anlaşıldığı gibi, bazı sınıflandırmalar öznel ve göreceli olabilirler. Ancak nesnel bir değerdeki sınıflandırma, bilim için güvenilir sınıflar sağlamaktadır. Daha açık bir ifadeyle sınıflandırma öyle olmalıdır ki, bir nesnenin bir sınıfa ait olması koşullar ne olursa olsun, sınıflandırma yargısını yapan kim olursa olsun istikrarlı ve nesnel bir sınıflandırma olmalıdır.

Yukarıda ortaya koyulan gereksinimlerden dolayı bilimin gerçeğe sadık ve doğru bir şekilde ilerlemesine bir açıdan katkıda bulunmak adına, değişken olmayan bir çerçevede bir sınıflandırma sistemi üretmek elzemdir. Ontolojik zemine nazaran epistemik zemin, bilincin müdahil olmasıyla göreceli ve nesnel olmayan sınıflandırmalara zemin olması daha muhtemeldir. Çünkü ontolojik zeminde var olan şeylerin en genel özellikleri ve söz konusu şeylerin aralarındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Bu nedenle ontolojik zeminde amaçlanan kategori çerçevesini aramak isabetli görünmektedir.

Araştırmamızın problematiğini şu şekilde ifade edebiliriz: Gerçeği amaçlayan bilimin gerçekçi temsillere ve sınıflandırmalara ulaşmasını sağlayacak ontolojik bir çerçeve mümkün müdür? Söz konusu soruna çözüm arayışında E. J. Lowe'un öne sürdüğü çerçeve, bir çözüm yolu gösterebilir. Nitekim Lowe'un öne sürdüğü ontolojik kategorilerden *tikel nesne* kategorisi, nesnenin sınıflandırılma sorununun çözülmesi yönünde yeterli bir ontolojik çerçeve olabilir. Söz gelimi bir tutam madde yığını, bir nesne —bir şey— olarak sınıflandırılabilir miyiz? Söz konusu madde yığınının bir kimliği/özdeşliği/hüviyeti mevcut mu? Yine söz konusu madde yığını sayılabilir olabilecek şekilde diğer bir madde yığından ayrık mıdır?

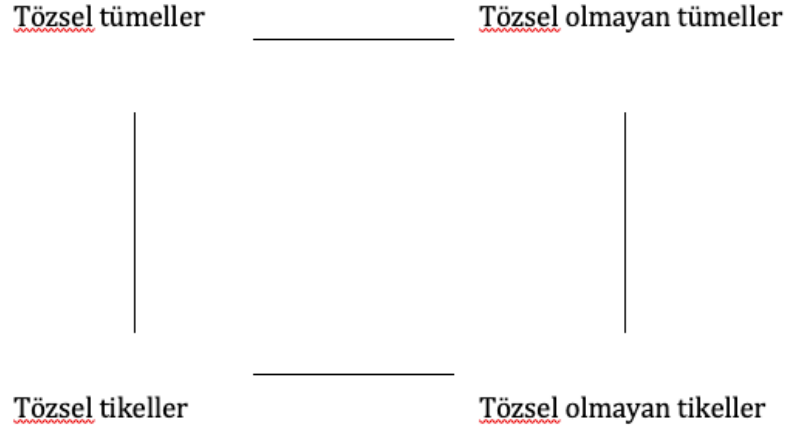
Araştırmamız, Lowe'un ontolojik kategorileri çerçevesinde, hususi olarak *tikel nesne kategorisi* etrafında gerçekleşecektir. Bu nedenle ortaya koyulan problematik ve öne sürülen hipotezin geçerliliğini değerlendirmek adına, çalışmamızda diğer kategorilere ilişkin bir tartışmaya yer verilmeyecek; hususi olarak *nesne* kategorisinin, gerçekçi sınıflandırmalar sağladığına dair tartışma ve cevaplara yer verilecektir.

2. E. J. Lowe ve Nesne Kategorisi

Bir kategori sisteminin bilime çerçeve olması için, gerçeklikle ilgili hiçbir şeyi dışarda bırakmadan onu formel olarak kapsamaması gerekmektedir. E. J. Lowe, nesnenin sınıflanması konusunda, eksiksiz, tam bir bölümlenmeyi ortaya koymaya çalışmıştır. Çünkü filozof, şeyleri ontolojik olarak tam, eksiksiz ve ayrık bir biçimde tümeller ile tikeller olarak sınıflandırmaktadır. Filozof, tümeller ile tikelleri de kendi bünyelerinde tözsel olan ile tözsel olmayan şeklinde ikiye ayırmaktadır. Lowe'un dört kategoriye ayrık bir şekilde sunabilmesi, söz konusu ayrımı ontolojik zeminde, tözsel ile tözsel olamayan arasındaki ayrımı yapması sayesinde.

Lowe'a göre istisnasız her şey kayıtsız şartsız ait olduğu varlıklar kategorisidir.⁸ Figür 1'de görüldüğü üzere, Lowe'un varlıklar kategorisinin alt sınıfında yer alan dört kategoriye yanıtılmaktadır:

⁸ Edward Jonathan Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science* Clarendon Press, 2006), 38.

Figür 1: Varlıkların dört ayrık kategoride sınıflandırılması.⁹ E. J. Lowe, varlıklar sınıfını ontolojik zeminde eksiksiz ve tam bölümlenmeler ile ayırmıştır. Filozof, bir yandan tümeller ile tikeller diğer yandan *tözel olan* ile *tözel olmayan* varlıklar şeklinde iki ayırım yaparak varlıkları dört sınıfa ayırmıştır.

Yukarıda görüldüğü gibi Lowe, tam ve ayrık olacak şekilde tümeller ile tikeller arasında ayırım yapar. Daha sonra tümelleri, bir yandan özellikler ve bağıntılar diğer yanda türler olarak iki kategoriye ayırırken tikelleri, nesnelere ile kipler olarak iki kategoriye ayırır.¹⁰

Yine Lowe, *soyutluk* ve *somutluk* bakımından da yer yer ayırım yapabilmektedir. Nitekim, ona göre tümeller soyuttur, tikeller ise *soyut* veya *somut* olabilirler. Filozofa göre *somut* bir varlık, uzayda ve zamanda veya en azından zamanda var olan bir varlıktır; *soyut* bir varlık ise ne uzayda ne de zamanda var olan bir varlıktır.¹¹ Dolayısıyla bu çerçevede tümel varlıklar ne uzayda ne de zamanda var olan *şeylerdir*.

Yukarıda belirtildiği gibi Lowe, dört ontolojik kategoriye öne sürmüştür. Bunlar, Figür 2'de yansıdığı gibi, *tözel tümeller* olan *türler (kinds)*, *tözel olmayan tümeller* olan *özellikler ve bağıntılar (properties and relations)*, *tözel tikeller* olan *nesnelere (objects)* ve nihayet *tözel olmayan tikeller* olarak *kiplerdir (modes/tropes)*.¹² Lowe, bir yandan tümel ile tikel, diğer yandan *tözel* ile *tözel olmayan* şeklinde ayırım yaparken esasen tümel veya tikel *nesnelere* ile tümel veya tikel *özellikler (ve bağıntılar)* arasında iki çeşit ayırım yapmaktadır. Daha açık bir ifadeyle Lowe'a göre, *türler* ile *nesnelere* sırasıyla *tümel nesnelere* ile *tikel nesnelere* iken, *özellikler (ve bağıntılar)* ile *kipler*, sırasıyla *tümel özellikler* ile *tikel özelliklerdir*. Söz konusu kategoriler, temel ontolojik kategoriler olarak da değerlendirilebilirler. Çünkü Lowe, Aristoteles'in birincil ve ikincil türlerinden, tümel ile tikel ayırımından ve nihayet onun mantıksal karesinden esinlenmiştir.¹³

⁹ E. J. Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", *Dialectica* 58/3 (2004), (Erişim 2024/04/18/) 336.

¹⁰ Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 38.

¹¹ E. J. Lowe, *The Possibility of Metaphysics: Substance, Identity, and Time* (Oxford: Oxford University Press, 2001), 180.

¹² Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", 335; Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 123.

¹³ Max Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", *Analysis* 64/2 (2004), 146.

Figür 2: Dört ontolojik kategori.¹⁴ Lowe, Aristoteles'in birincil tözler ile ikincil tözler görüşü ile mantıksal karesinden esinlenerek dört ontolojik kategori anlayışını öne sürmüştür. Bunlar, *türler* (kinds), *özellikler ve bağıntılar* (properties and relations), *nesneler* (objects) ile *kiplerdir* (modes/tropes).¹⁵

Yukarıdaki figür, Lowe'un Aristoteles'in mantıksal karesinden esinlenerek ortaya koyduğu ontolojik kareyi temsil etmektedir. Lowe, kategoriler konusunda Aristoteles tarafını tercih etmiş gibi görünerek "dört kategorili" bir ontolojiyi desteklemektedir. Ancak Aristoteles'in kategorileri bir özne hakkında söylenen dilsel kategorilerdir ve varlığı ifade etmeyi sağlar.¹⁶ Lowe'un kategorileri ise hem tümeller hem de tikellerin var olduğunu yansıtan ontolojik kategorilerdir.¹⁷

Lowe'a göre, tikeller, *tözsel tikeller* —*bireysel tözler, nesneler*— ve diğer yandan *tözsel olmayan tikeller* —*kipler, troplar*— olarak iki ayrı kategoriye ayrılırlar. *Tikel nesneler* ontolojik olarak bağımsız varlıklarken *kipler*, ontolojik olarak *taşıyıcıları* olan tözlere bağımlıdır. Aynı şekilde tümeller de *tözsel tümeller* ile *tözsel olmayan tümeller* şeklinde iki ayrı kategoriye ayrılır. *Bireysel tözler* —*tikel nesneler*—, *tözsel tümellerin* tikel örnekleridir, *kipler* ise *tözsel olmayan tümellerin* tikel örnekleridir.¹⁸

Lowe, ortaya koymuş olduğu kategoriler arasında belirli ilişkileri de öne sürmüştür. Bunlar *örnekleme* (*exemplification*), *somutlaştırma* (*instantiation*) ve *karakterize etme* (*characterization*) ilişkileridir.

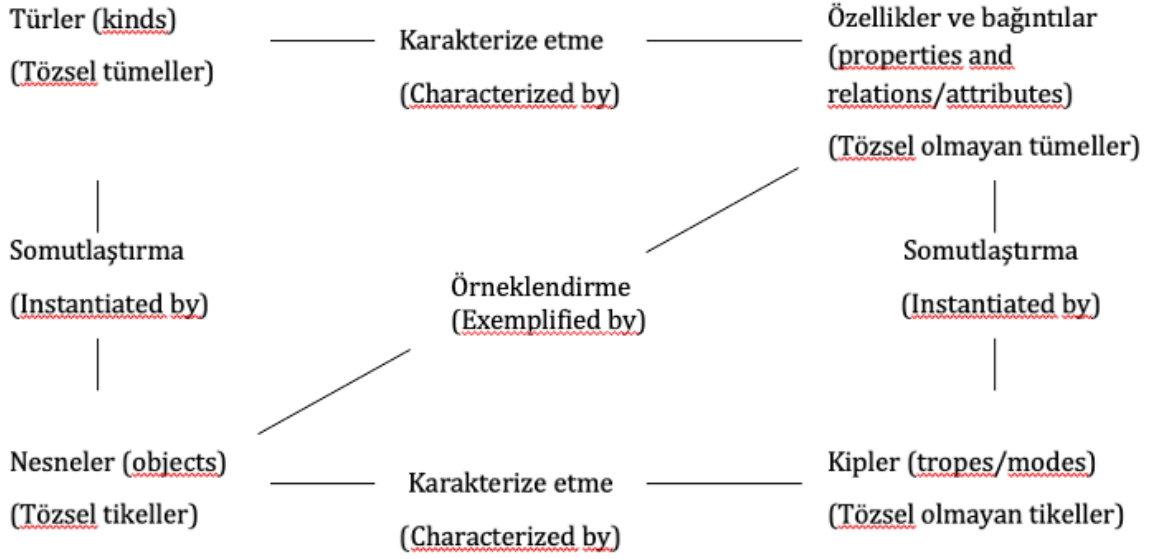
¹⁴ Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", 336.

¹⁵ Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", 335; Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 123.

¹⁶ Aristote vd., "Catégories (1a1-15b33)", *Œuvres complètes*, ed. Pierre Pellegrin (Paris: Flammarion, 2014), 32.

¹⁷ Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 123.

¹⁸ Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 123.

Figür 3: Dört ontolojik kategori arasındaki ilişkiler.¹⁹ Lowe'a göre kategoriler arasında üç çeşit ilişki mevcuttur. Bunlar *örnekleme (exemplification)*, *somutlaştırma (instantiation)* ve *karakterize etme (characterization)* ilişkileridir. Nesnelere türleri, kipler ise özellik ve bağıntıları somutlaştırmaktadır. Yine *özellikler ve bağıntılar türleri, kipler ise tikel nesnelere* karakterize etmektedir. Nihayet, *tikel nesnelere, özellikler ve bağıntıları* örneklendirmektedir.

Figür 3'ten anlaşılacağı üzere, *türler* ile *nesnelere* sırasıyla *özellikler ve bağıntılar* ile *kipler* tarafından karakterize edilmektedir. Yine *türler* ile *özellikler ve bağıntılar* sırasıyla *nesnelere* ile *kipler* tarafından somutlaştırılır.²⁰ Nihayet, *özellikler ve bağıntılar, nesnelere* tarafından örneklendirilirler.

Araştırmamız çerçevesinde Lowe'un öne sürdüğü *tikel nesne* kategorisine odaklanıyoruz. Lowe'un öne sürdüğü nesne kategorisi sınıfında yer alan nesnelere, *tözel tikellerdir*. Bu çerçevede *nesne* kategorisi, *türleri örneklendirirler* ve *kipler* tarafından *karakterize edilirler*.²¹

Lowe'a göre "bir O nesnesi bir A özelliğini iki şekilde *örneklemler* (exemplify). O, A ile *karakterize edilen* bir K türünü *somutlaştırabilir* (instantiate), bu durumda O, A'yı eğilimsel olarak *örneklendirir*. Alternatif olarak, O, A'yı *örneklemler* bir M modu (kipi) ile *karakterize edilebilir*, bu durumda O, A'yı eşzamanlı olarak *örneklemler* olur."²² Pasajda belirttiği üzere *nesne, türü somutlaştırmakta, özellik ve bağıntıları (attributes) örneklendirmekte ve kipler yoluyla karakterize edilmektedir*.

Lowe'a göre bireysel bir nesnenin üç özelliğine göre üç alt nesne kategorisi ve sınıfı ortaya çıkmaktadır. Bireysel nesne; "özellikler taşıyıcı", "belirli özdeşlik koşulları"na sahiptir ve bir

¹⁹ Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", 336.

²⁰ Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 40.

²¹ Lowe, "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride", 335.

²² Lowe, *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*, 19.

birliğe sahip olması bakımından "sayılabilir" olandır.²³ *Yarı-birey*, "özellikler taşıyıcısı"dır ve belirli özdeşlik koşullarına sahiptir, ancak sayılabilir değildir. *Yarı-nesne* ise "özellikler taşıyıcısıdır" ve "sayılabilir", ancak "belirli özdeşlik koşullarına" sahip değildir.²⁴

3. Tartışma

Varlıkların sınıflandırılma sorunu, onların ayırt edilebilmesiyle ilgilidir. Nitekim Leibniz, ayırt edilemezlerin özdeşliği ilkesi ile, iki nesnenin özelliklerinin aynı olduğu takdirde, söz konusu nesnelerin de özdeş olduğunu formüle etmiştir.²⁵ Söz konusu ilke, bireysel tözün sonsuz sayıdaki özelliklerine -yüklemlerine- dayanmaktadır.²⁶ Leibniz'in nesnenin (tözün) yüklem bütünü olduğunu varsaymasına dair en sert eleştirilerden biri Russell tarafından ifade edilmiştir. Russell'e göre önermelerde konu ile yüklem arasında bir karşıtıktan bahsetmenin anlamlı olması için, tözün yüklem bütününden ibaret olmaması gerekmektedir.²⁷ Yine Armstrong, özdeş nesnelerin ayırt edilemezliğinin, ayırt edilemezlerin özdeşliğinden daha az tartışmaya açık olduğunu öne sürmektedir.²⁸ Nitekim nesnelerin özdeşliğinden hareket ederek onların özelliklerinin de özdeş olabileceğini öne sürmek nesnelere hakkında muhtemelen daha güvenilir öncüllerden hareket etmeyi sağlamaktadır. Dolayısıyla nesne ile ilgili bilimin kullanacağı bilginin inşasında, ontolojik öncüllere nazaran epistemik öncüllerin, yanlışlık bakımından sınınanmaya daha çok konu olabileceği düşünülebilir.

Ölçme aletlerinden elde edilen veriler, sayısal formda da olsalar, görüntüler de olsalar bir tür temsildirler. Deneylerin tekrarlanmasıyla birlikte, gerçeğe tedricen daha benzer temsiller elde etmek mümkündür. Ancak elde edilen her temsil, ilk ölçme cihazının üretiminde varsayılan gerçeğe ilintili olacaktır. Granger'nin isabetle belirtmiş olduğu gibi bilim, gerçekliği amaçlamaktadır.²⁹ Mesele, araştırılan nesnenin gerçekliğine ulaşmak için formül ve temsillerin hangi zeminlerde araştırılması sorunudur. Frege'nin yazılarından gerçekçi temsillerin dil zemininde bulunmadığını, söz konusu gerçekçi temsillerin dil dışı bir temel alanda aranması gerektiği çıkarımı yapılabilir.³⁰ Nesnelerin ontolojik düzlemdeki temsilleri, bilimin hangi alanı olursa olsun, mümkün başka varsayımların sağlayabileceği temsillerden daha gerçekçidir. O halde Lowe'un nesnelerin ve onların özelliklerinin formüle edilmek üzere ontolojik zeminde sınıflandırma çabası, epistemolojik bir zemindeki sınıflandırmaya nazaran daha isabetli görünmektedir. Nesnelerin gerçeğe uygun bir şekilde sınıflandırılmaları için ontolojik zemindeki temsillerin araştırılması ikna edici bir yöntemdir. Nesnelerin özelliklerini, onlara dair önermelerin yüklemelerinde kullanarak zihinsel kaynaklı öncüller oluşturmaktansa, nesnelerin ontolojisine dair bir varsayım, daha nesnel ve daha gerçekçi sonuçlar ve ölçüler elde etmeyi sağlayabilmektedir. Böyle bir analizi gerçekleştirmek için ontolojik çerçevede araştırma yapmak ve ontolojik temelli bir çerçeveden

²³ Lowe, *The Possibility of Metaphysics: Substance, Identity, and Time*, 59-60; Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147.

²⁴ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147.

²⁵ Hatice Kırmacı, "G. W. Leibniz ve Ayırt Edilemezlerin Özdeşliği İlkesi: Metafizik ile Mantığın Sınırında Bir Sorun Odağı", *Beytulhikme* 13/4 (2023b), 10; Gottfried Wilhelm Leibniz vd. (ed.), *Correspondance Leibniz-Clarke: présentée d'après les manuscrits originaux des bibliothèques de Hanovre et de Londres* (Paris: Presses universitaires de France, 1957), 133.

²⁶ Gottfried Wilhelm Leibniz - Christian Leduc (ed.), *Discours de métaphysique et correspondance avec Arnauld* (Paris: Vrin, 2016), 248.

²⁷ Bertrand Russell, *La philosophie de Leibniz* (Paris: Éditions des archives contemporaines, 2013), 54-55.

²⁸ David Malet Armstrong, *Les Universaux. Une introduction partisane* (Paris: Les éditions d'Ithaque, 2010), 84.

²⁹ Gaston Granger, *Sciences et Réalité* (Paris: Éditions Odile Jacob, 2001), 9-11.

³⁰ Hatice Kırmacı, "Düşüncenin Dalgalanmaları -Gottlob Frege Düşüncesi Çerçevesinde Bir İnceleme-", *İslâmî Araştırmalar* 33/3 (2022b), 772.

hareketle nesneye dair öncüller üretmek önem arz etmektedir.

MacBride, Lowe'un önemli bir ontolojik pozisyonu savunduğunu ancak onun henüz dörtlü ontolojik kategorinin lehine kesin argümanlar sunmadığını öne sürer. Lowe, tümellerin aynı anda pek çok farklı yerde bütünüyle mevcut olabileceğine, tikellerin ise aynı anda farklı yerlerde mevcut olamayacağına dair klasik ayrımı reddetmiştir.³¹ MacBride'a göre Lowe, söz konusu uzamsal-zamansal bir ayrım anlayışını reddetmek için yeterli neden belirtmemiştir.³² MacBride'in da belirtmiş olduğu gibi, Lowe'un ontolojik kategorilerinin dört sınıf ile sınırlanabileceği yeterince gerekçelendirilmemiştir.

Lowe'un tüm varlıkları dört ontolojik kategoride sınıflandırması isabetli görünmektedir. Araştırmamızda 'Sınıflandırma Sorunu' kısmında yer alan problemiği, spesifik olarak Lowe'un tikel nesne kategorisini ele alarak irdelemekteyiz. Tikel nesne kategorisinin, üç özelliğine göre üç alt kategori mevcuttur. Bunlar *nesne*, *yarı-birey* ve *yarı-nesne* alt kategorileridir. Bir aşamada söz konusu üç alt kategorilerden birinde sınıflandırılan bir *şey*, kategori değiştirebilir mi? Spesifik olarak mezkûr soruna ilişkin tartışmaya geçebiliriz.

Kistler hangi nesnelere tam olarak söz konusu nesne kategorisinde sınıflandırılabilirliği konusunda ikna olmadığını eleştirileriyle belirtir. Kistler, öncelikle bireylerin (entities) ontolojik kategori sınıfını değiştirmemesi gerektiğine dikkat çekmektedir.³³ Lowe, Kistler'in ontolojik bir bireyin kategori değiştiremeyeceğine dair görüşüne katılmaktadır. Çünkü ontolojik kategoriler, kendi üyelerinin karakteristik varoluş ve özdeşlik koşulları açısından tanımlanabilirler. Lowe'a göre bir birey, kendi varoluş veya özdeşlik şartlarına göre bir değişime uğrayamaz, dolayısıyla da kendi ontolojik kategorisini başka bir kategori ile değişemez.³⁴

Kistler'in Lowe'un ontolojik nesne kategorilerine yönelttiği bir diğer eleştiri, nesnellik sorunuyla ilgilidir. Kistler'e göre varlıkların ontolojik kategori değiştirmesine izin vermesi, bir nesnellik sorunudur. Söz konusu eleştiri tam olarak ontolojik sınıflandırma sorununa işaret etmektedir. Kistler bu çerçevede, sayılamayan ancak homojen maddeden oluşan "yarı-birey"lere (quasi-individuals) dikkat çeker. Ona göre belirli bir *madde* ne kadar bölünürse bölünsün, onun her bölümü aynı tip maddeden oluşur. Kistler, "maddenin maksimum bağlı kısmı" olarak nitelendiği madde parçasına dikkat çeker. Söz gelimi bir volkandan sıçrayan homojen lavın bir top halinde belirli bir miktarda kaynaktan ayrılması veya ısınmış saf altın madenin kaynayan altın yığınının sıçrayarak ayrılması, Kistler'in "maddenin maksimum bağlı kısmı" olarak ifade ettiği ayrılan madde parçasına örnek olarak verilebilir. Kistler'e göre "maddenin maksimum bağlı kısmı" olarak bir madde parçası, bir nesnedir —sayılabilir.³⁵ Oysa bu durum söz konusu madde parçasının kendi bünyesindeki bölümler için geçerli değildir. Bu çerçevede Kistler, Lowe'a bir eleştiri yöneltir. Kistler, Lowe'un, bir madde parçasının ikinci bir parçaya bağlandığında nesne olmaktan çıktığını böylece bu durumda artık "maksimum bağlı madde" parçası olmadığı görüşünde olduğunu öne sürer.³⁶ Burada Kistler, maddenin maksimum bir niceliğiyle birbirine bağlı olma halini sayılabilir olarak değerlendirir.

³¹ Fraser MacBride, "Particulars, Modes and Universals: An examination of E. J. Lowe's Four-Fold Ontology", *Dialectica* 58/3 (2004), 318.

³² MacBride, "Particulars, Modes and Universals: An examination of E. J. Lowe's Four-Fold Ontology", 332.

³³ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147.

³⁴ E. J. Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", *Analysis* 64/2 (2004), 152.

³⁵ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147.

³⁶ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147.

Lowe, yukarıda belirtilen maddenin "maksimum bağlı kısmı"nın sayılabilir olmadığı cevabını verir. Ona göre "maksimum bağlı" bir bütün oluşturmak üzere homojen bir madde bütünü bir araya getirildiğinde, bir madde parçası oluşur. Söz konusu madde parçasının, kendi içeriği olan madde miktarıyla özdeşleştirilmemesi gerekir. Filozofa göre parça, var olmaya devam ettiği sürece madde *miktarı* (*quantity of stuff*) o parçayı oluşturmaya devam etmektedir. Sonuçta, madde parçası bölünüp ayrılırsa, parçanın varoluşu sona erecektir. Ancak parçanın varoluşu sona erse de parçanın içeriği olan madde *miktarı* bu koşullarda var olmaya devam edecektir. Bu çerçevede Lowe, parçanın ve parçayı oluşturan madde miktarının varoluş ve özdeşlik (hüviyet) koşullarının farklı olduğunu, dolayısıyla ikisinin birbirine özdeş olmadığını savunur.³⁷

Yine Kistler, Lowe'un *yarı-bireylerin* varlığını ikna edici bir şekilde gerekçelendiremediğini öne sürer. Kistler'e göre söz gelimi homojen olsun veya olmasın altın gibi bir maden, ölçülebilirdir, dolayısıyla sayılabilir mahiyettedir —nesne olarak nitelendirilebilir. Kistler'e göre "insanlar ya da kayalar gibi uzayda yer alan ve bireyleştirilmeleri sorun yaratmayan nesnelere vardır (ilk aşama). Bu nesnelere, uzaydaki noktalara bireysel özdeşlikler atamak için yer işaretleri olarak kullanılabilir (ikinci aşama). Nihayet, bir nesnenin parçaları (homojen olsun ya da olmasın) bu noktalara göre konumları belirtilerek bireyselleştirilebilir" (üçüncü aşama). Bu şekilde Kistler, Lowe'un nesnenin "sayılabilirlik" özelliğinin sıradan bir kriter olmadığına dair görüşünü eleştirir ve onun bu konuda ikna edici olmadığını öne sürer.³⁸

Lowe, *yarı-bireylerin* sayılması/sayılamamasına ilişkin soruna açıklama getirmektedir. O, Kistler'e yönelik yazmış olduğu yanıtında, öncelikle nesnelere miktarlarına sayısal değerler atamak ile tek tek nesnelere sayma arasındaki farka dikkat çekmektedir. Nitekim nesnelere miktarları için gerçek sayılar kullanılırken, tek tek nesnelere sayımı için kardinal sayılar kullanılır. Lowe'un ifadesiyle "odada 2,37 kilogram altın olması mümkündür, ancak 2,37 elma olması mümkün değildir." Bununla birlikte, nesnelere miktarları ölçüldüğünde, esasen onların kütleleri veya hacimleri gibi özelliklere sayısal bir değer atanır. Nitekim "Madeni paranın içinde üç kilogram altın olduğunu söylemek, madeni paranın içindeki altının kütlelerinin üç kilogram olduğunu söylemektir." Anlaşıldığı üzere, hem ölçme edimi adına bir özellik hem de bir birim seçilmektedir.³⁹ Bu şekilde Lowe, *yarı-bireylerin* sayımında sorun olduğuna dikkat çekmektedir. Lowe'a göre, söz konusu sayılamama eksikliğinden dolayı bazı birlikler, *yarı-bireyler* olup *nesne* kategorisi veya sınıfında yer almamaktadır.

Lowe, Kistler'in eleştirisinde bireysellik ile özdeşlik arasında bir karışıklık olduğuna dikkat çeker. Lowe'a göre, madde niceliklerinin tam belirlenmiş özdeşlik koşullarına sahip olduğu hiçbir zaman tartışılmamıştır. Çünkü söz konusu madde niceliklerine *yarı-bireyler* denilmesi, onların belirli özdeşlik koşullarına sahip olması nedeniyledir. Lowe'a göre asıl tartışılan, madde niceliklerinin bireysel nesnelere gibi sayılabilir olup olmadığı konusudur. Lowe, açıkça homojen madde miktarının insanlığın belirli bir nesnesi olmadığını ve homojen madde miktarının bu tür nesnelere çoğulluğu olarak tanımlanamayacağını öne sürmektedir.⁴⁰

Kistler, *yarı-nesnelere* bazılarının, kategori sınıfı değiştirebileceğine yönelik ilave bir sınıflandırma sorununa değinmiştir. Kistler, kuantum parçacıkları gibi bazı *yarı-nesnelere* için de

³⁷ Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", 153.

³⁸ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 147-148.

³⁹ Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", 153.

⁴⁰ Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", 153-154.

Lowe'un kategori değiştirmeye izin verdiğini ifade etmektedir. Çünkü Lowe, kuantum parçacıklarının sayılabilir olduğunu ama belirli özdeşliğe sahip olmadığını öne sürmektedir. Söz gelimi bir helyum atomunun çekirdeğinin yörüngeindeki elektronlar sayılabilirler. Bunun yanı sıra, onların bireysel özdeşlikleri olmadığından nesne değillerdir. Kistler'e göre fizikte kuantum parçacıkları, betimlenebilir bireyler olarak kabul edilmezler. Ancak elektron, atomik zarfı terk etmesiyle, onun bireysel özdeşliği belirlendiğinden dolayı, söz konusu elektron nesne kategorisine intikal etmektedir.⁴¹ Lowe'a göre söz konusu helyum atomunun çekirdeğinin etrafında iki elektron sayılabilir ama onların özdeşlik şartları tamamen belirli değildir. Çünkü hangi elektronun hangisi olduğunu bildiren hiçbir olgu yoktur. Lowe'a göre söz konusu elektron atomun yörünge-sinden ayrılmasıyla o, "helyum atomunu terk eden elektron" olarak belirlenmiş gibi görünebilir ancak hangi elektronun helyum atomunu terk ettiğini bildiren bir olgu olmadığından, atomu terk eden elektronun özdeşlik (hüviyet) şartları tamamen belirli değildir. Çünkü atomu terk etmeden önce onun yörüngeindeki iki elektron arasından hangi elektronun söz konusu atomu terk ettiğini belirleyen bir olgu yoktur. Lowe'un ifadesiyle: "Belirli bir K türünden bir e varlığının tam olarak belirlenmiş özdeşlik koşullarına sahip olması için, e'nin var olduğu herhangi bir yerde veya herhangi bir zamanda var olan K türünden herhangi bir nesneye zorunlu olarak özdeş olduğu veya zorunlu olarak ondan ayrı olduğuna dair bir olgunun olması gerekir."⁴² Elektronların sayılabilir olmasına rağmen belirli özdeşlik koşulları olmadığından Lowe, onların *yarı-nesne* kategorisine ait olduğunu öne sürerek onların kategori sınıfı değiştirdiğine dair iddiaya karşı savunmada bulunur.⁴³

Görüldüğü üzere Lowe'un *nesne*, *yarı-birey* ve *yarı-nesne* sınıfları, kategori değiştirmeyen varlıklar olduğu müddetçe bir sorun teşkil etmemektedir. Ancak sayılabilir olan sayılamaz olduğunda veya bazı varlıkların varoluş şartlarının belirlilik statüsünde farklılık tespit edildiğinde — özdeşlik koşullarındaki belirliliğin kalktığı durumda— artık Lowe'un öne sürmüş olduğu *nesne*, *yarı-birey* ile *yarı-nesne* kategorileri, aynı nesnelere ontolojik bir ereve oluşturmayacaktır. Bir başka ifadeyle, olgusal kritik bir gerçekliğin keşfiyle bir *varlığın*, kategori veya ontolojik sınıf değiştirmesi imkân dahilindedir. Bu durumda Lowe'un ontolojik kategorileri, özellikle de tikel *nesne* kategorisi ve alt kategorileri, yeniden revize edilmelidir. Hâlihazırda Lowe'un öne sürdüğü tikel nesne kategorisinin, varlıklara istikrarlı bir ontolojik ereve sağladığı söylenebilir. Lowe'un eleştirilere karşı ikna edici bir düzeyde cevap verdiği söylenebilir. Ama onun öne sürdüğü ontolojik çerçeveye dair temellendirmelerin, gerçeklikle uyumlu bir şekilde güçlendirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Araştırmamızda nesnenin birçok zeminde sınıflandırılma sorununun elzem olduğuna dikkat çektik. Nitekim var olanlar dünyasındaki nesnelere sınıflandırılması, onların nasıl bir varoluşa sahip olduklarını bilmek önem arz etmektedir. Nesnelere dair gözlemlerin, ölçümler ve deneylerin, onların gerçekliklerine *yakın* bir varsayımdan hareketle yapılması önem arz etmektedir. Nesnenin kendisinin aynısının üretilmesi sonsuz bir faaliyet gerektirdiği için, onları sınıflandırarak şeylerin neliğine yaklaşmak elzemdir. Ancak söz konusu sınıflandırma, mümkün olduğu kadar değişmemelidir, nesnel olmalıdır. Daha açık bir ifadeyle, *nesnelere* —özellikle zaman

⁴¹ Kistler, "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology", 148.

⁴² Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", 154.

⁴³ Lowe, "The four-category ontology: reply to Kistler", 154.

ve mekân içinde bulunan birlikleri— çeşitli dinamiklerine rağmen, ontolojik istikrarlı çerçevede sınıflandırarak analiz etmek isabetlidir.

Belirtilen bilimsel gereksinimler için, nesneyi sınıflandırma sorununa çözüm aramak adına ontolojik bir çerçeve oldukça kıymetlidir. Bu nedenle araştırmamızda, "Gerçeği amaçlayan bilimin gerçekçi temsillere ve sınıflandırmalara ulaşmasını sağlayacak ontolojik bir çerçeve mümkün müdür?" problematiğine çözüm aradık ve E. J. Lowe'un öne sürdüğü çerçevenin belirtilen problematiğe bir cevap olabileceği hipotezini öne sürdük.

Çalışmamızda E. J. Lowe'un, bir yandan tümel ile tikel, diğer yandan tözsel ile tözsel olmayan ayrımlar yaparak dört ontolojik kategoriyi öne sürdüğünü, bunların *türler*, *özellikler* veya *bağıntılar*, *nesnelere* ve *kipler* kategorileri olduklarını gördük. Sınıflandırma sorununun nesnelere kategorisinde araştırılabileceğini fark ettik. Lowe'a göre bireysel bir nesnenin üç özelliğine göre şeylerin üç ayrı nesne sınıfında yer alabileceğini tespit ettik. Bunlar, var olanın "özellikler taşıması", "belirli özdeşlik koşullarına sahip olması" ve "sayılabilir olması" özellikleridir. Nitekim *yarı-bireyler*, özellikler taşıyıcıları olup belirli özdeşlik koşullarına sahiplerdir, ancak sayılabilir değildirler. *Yarı-nesnelere*, ise özellikler taşıyıcıları olup "sayılabilir" özelliğine haizlerdir, ancak onlar, "belirli özdeşlik koşulları"na sahip değildirler. Lowe'un öne sürdüğü ontolojik kategoriler arasından hususi olarak *tikel nesne* kategorisi ve onun alt kategorilerinin sınıflandırılma sorununun çözümlenmesi yönünde yeterli bir ontolojik çerçeve oluşturabileceğini gördük. Her ne kadar *tikel nesne* kategorisinin üç alt kategorisine ilişkin eleştiriler öne sürülse de söz konusu eleştirilerin, Lowe'un öne sürdüğü ontolojik çerçeveyi sarsabilecek nitelikte yapısal eleştiriler olmadığını tespit ettik.

Araştırmamızın sonucunda Lowe'un kayda değer eleştirilere ikna edici cevaplar verdiğini tespit etmiş bulunuyoruz. Nitekim, bir bireyin kendi üyelerinin karakteristik varoluş ve özdeşlik koşulları açısından tanımlanabileceğini ve kendi varoluş veya özdeşlik şartlarına göre bir değişime uğrayamayacağı için, kendi ontolojik kategorisini başka bir kategori ile değiştiremeyeceğine dair bir kanaat olduğunu tespit ettik. Yine, *madde* parçası ile onun içeriği olan madde *miktarının* özdeşleştirilmemesi gerektiğini, dolayısıyla maddenin "maksimum bağlı kısmı"nı sayılabilir olarak değerlendirmekte çekinceli olmak gerektiğini gördük. Dolayısıyla homojen bir madde parçası, her ne kadar özdeşlik koşulları belirli olsa da onun "sayılabilir" olduğunu iddia edemeyiz. Dolayısıyla böyle bir *yarı-birey* kategorisinde olan *şey*, kategorisini değiştirmemekte, nesne kategorisine intikal etmemektedir.

Araştırmamızda bir diğer tespit, *nesnenin* "sayılabilir" olmasıyla ilgilidir. Homojen madde *miktarının* nesnelere çoğulluğu olarak tanımlanamayacağını, dolayısıyla parça ile onun içeriği olan madde *miktarının* özdeş olmadığından dolayı, madde *miktarının* bireysel nesnelere gibi "sayılabilir" özelliğinin olmadığı savunulabileceğini tespit ettik. Bununla birlikte, bazı nesnelere sayılabilir olduğu halde özdeşlik şartları belirsizdir ve belirli durumlarda onların seyri, özdeşlik şartlarının belirlendiği kanaatini uyandırır da aslında bu durum nesnenin özdeşliğini tam olarak belirlememektedir. Nitekim, bir atomu terk eden elektron, atomun yörüngesini terk ederek belirli bir duruma geçiyor olarak görünse de atomun yörüngesini terk etmeden onu, söz konusu diğer elektronlardan ayırt etmeyi belirleyen bir olgu bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu durumda, söz konusu elektronun atom yörüngesini terk etmesinin, onun özdeşlik şartlarını belirlemediğini, elektronun *yarı-nesne* kategorisinden *nesne* kategorisine geçtiğine dair bir değerlendirmede bulunulamayacağını tespit ettik.

Sonuç olarak Lowe'un düşüncesindeki *nesne, yarı-birey* ile *yarı-nesne* alt-kategorilerinin hâlihazırda bir *bireyin* kategori değişimine izin vermediğini tespit etmiş bulunuyoruz. Öne sürülen *nesne* kategorileri hâlihazırda sınıflandırma sorununa çözüm teşkil edebilen ontolojik bir çerçeve olarak değerlendirilebilir.

Araştırmamızın nihayetinde, hâlihazırda bilimsel ilerleme koşullarında ayırt edilemez nitelikteki bazı varlık çiftlerinin, ayırt edilebilme imkânına mercek tutabilecek araştırmaların, bir gereksinim olduğu kanaatine varmaktayız.

Kaynakça

- Aristote, Michel Crubellier - Pierre Pellegrin. "Catégories (1a1-15b33)". *Œuvres complètes*. ed. Pierre Pellegrin. 29-64. Paris: Flammarion, 2014.
- Armstrong, David Malet. *Les Universaux. Une introduction partisane*. Paris: Les éditions d'Ithaque, 2010.
- Auroux, S. "Science". *Encyclopédie philosophique universelle: Les notions philosophiques dictionnaire. Vol. 2. Philosophie occidentale: M-Z. 2/2312-2318*. Paris: Presses Universitaires de France, 2002.
- Granger, Gaston. *Sciences et Réalité*. Paris: Éditions Odele Jacob, 2001.
- Kırmacı, Hatice. "Çelişik Olmayan Önergelerden Oluşan Bir Bilim Dili Arayışı: Gösterim Teorisinden Sonra Russell'ın Tanımlı Betimlemeler Teorisi ve Denotasyon Anlayışı". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2023a), 1-19.
- Kırmacı, Hatice. "G. W. Leibniz ve Ayırt Edilemezlerin Özdeşliği İlkesi: Metafizik ile Mantığın Sınırında Bir Sorun Odağı". *Beytulhikme* 13/4 (2023b), 1-12.
- Kırmacı, Hatice. *Kategoriler Sorunu-Immanuel Kant ve Charles Sanders Peirce Felsefeleri Ekseninde*. 1 Cilt. Ankara: Eskiyeeni Yayınları, 1. Basım, 2022a.
- Kırmacı, Hatice. "Düşüncenin Dalgalanmaları -Gottlob Frege Düşüncesi Çerçevesinde Bir İnceleme-". *İslâmî Araştırmalar* 33/3 (2022b), 760-774.
- Kırmacı, Hatice "Bilim ve Nesnesi". *I. Ulusal Genç Akademisyenler Sempozyumu Prof. Dr. Fuat Sezgin ve İslâmî İlimler*. ed. Feyza Betül Köse. 349-357. Kahramanmaraş: Uygulama ve Araştırma Merkezi SAMER Yayınları, 2019.
- Kistler, Max. "Some Problems for Lowe's Four-Category Ontology". *Analysis* 64/2 (2004), 146-151.
- Koç, Yalçın. "Mekan ve Nesne". *Felsefe Arkivi* 29 (1994), 13-20.
- Lalande, André. *Vocabulaire Technique et Critique de la Philosophie*. 2 Cilt. Presses Universitaires de France, 1988.
- Lamberts, Koen - David Shanks (ed.). *Knowledge Concepts and Categories*. UK: Psychology Press, 1997.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm, Samuel Clarke - André Robinet (ed.). *Correspondance Leibniz-Clarke: présentée d'après les manuscrits originaux des bibliothèques de Hanovre et de Londres*. Paris: Presses universitaires de France, 1957.

Leibniz, Gottfried Wilhelm - Christian Leduc (ed.). *Discours de métaphysique et correspondance avec Arnauld*. Paris: Vrin, 2016.

Lowe, Edward Jonathan. *The Four-Category Ontology: A Metaphysical Foundation for Natural Science*. Oxford: Clarendon Press, 2006.

Lowe, E. J. "The Particular – Universal Distinction: A Reply to MacBride". *Dialectica* 58/3 (2004), 335-340.

Lowe, E. J. "The four-category ontology: reply to Kistler". *Analysis* 64/2 (2004), 152-157.

Lowe, E. J. *The Possibility of Metaphysics: Substance, Identity, and Time*. Oxford: Clarendon Press, 2001.

MacBride, Fraser. "Particulars, Modes and Universals: An examination of E. J. Lowe's Four-Fold Ontology". *Dialectica* 58/3 (2004), 317-333.

Russell, Bertrand. *La philosophie de Leibniz*. Paris: Éditions des archives contemporaines, 2013.

Summary

In different types of science, we try to make correct judgements about an object. Mathematics, physics, logic and biology have mathematical objects, natural phenomena, reasoning itself and living beings as their respective objects. Many other sciences involve investigations into specific objects. In order for the research activity on the object to provide precise results in the long term, it is essential to classify the object according to different aspects.

Classification is categorisation and consists of classifying objects according to discovered categories. In this context, categories are necessary to classify objects. Classification is linked to the classification of existing objects into classes according to certain aspects of the world of existing objects, each of which has a distinct and determined identity. In order to generalise scientific knowledge effectively, the task of producing reliable classifications is fundamental. The question of whether classifications are integrated into the conceptual system in the form of taxonomies, whether they are the result of a learning process, or whether they are the result of a process of inference, continues to be the subject of research.

It is possible to classify the object according to many criteria. However, producing premises about the object according to an ontological criterion is conducive to obtaining precise knowledge. The classification and categorisation of objects within the ontological framework, the progress of science on real objects and obtaining the best possible representations of the object are convincing results. Rather than using the properties of objects as predicates in propositions, a hypothesis about the ontology of objects can provide more objective and realistic results and measures. To carry out such an analysis, it is important to conduct the research within an ontological framework.

In view of these requirements, we are conducting our study within an ontological framework in order to contribute to the advancement of science and to the search for a solution to the problem of object classification. In our research, we looked for a solution to the problem "Is it possible to have an ontological framework that allows science, which aims for truth, to arrive at realistic representations and classifications?" and we hypothesized that the framework proposed by E. J. Lowe could be an answer to the problem stated. Indeed, the ontological category of objects proposed by Lowe may be a sufficient ontological framework to solve the problem of classifying certain objects.

Our research falls within the framework of Lowe's ontological categories, and more specifically within the framework of the object category. In this study, we examine Lowe's responses to criticisms of his object category, his defence of the fact that the object category in question contains the same set of objects, and finally that it does not allow various objects to change category.

In our investigation, we have seen that E. J. Lowe proposes four ontological categories by making distinctions between universal and particular on the one hand, and between substantial and non-substantial on the other, and that these are the categories of kinds, properties or relations, objects and modals. Here again, we have seen that the problem of classification can be studied within the framework of the category of object. According to Lowe, depending on three *properties* of an individual object, things can be placed in three different object classes. The classes in question are such that the object "has properties", "has certain identity conditions" and is "countable". According to Lowe, "quasi-individuals" have properties and certain identity condi-

tions, but are not countable. "Quasi-objects", on the other hand, carry properties and are countable, but they do not have "certain identity conditions". Lowe thus constructs three distinct ontological categories around the category of object: object, quasi-individuals and quasi-objects. We have established that these three ontological categories already offer the possibility of eliminating the problem of classification.

At the end of our research, we see the need for philosophical research that examines certain indiscernible existing in the current conditions of scientific progress and examines the possibility of distinguishing between them.